

oltóanyag árát sem. Mindenkin segített, akin csak tudott. A hivatalos munkaidőt nem ismerte, bármikor hívták, lóra ült s ment. A lóval mindenkor, bármilyen útviszonyok mellett mindenhová eljuthatott. Az itteni időjárási és útviszonyok késztették arra, hogy a személykocsiját eladja.

Az állatok közül a ló állt szívéhez legközelebb és ez átsugárzott a gazdákra is. A fogathajtás szinte sporttá vált a faluban. Rendszeres edzéseket tartottak különböző fogatokkal. Így lehetővé vált, hogy területi, illetve országos versenyeken vegyenek részt. Különböző oklevelek tanúskodnak az előkelő helyezésekről. Az eredményekről országos és vidéki lapok egyaránt beszámoltak.

A Kunszentmártoni Híradóban rendszeresen közölt szakkikkeket, elsősorban oktató jelleggel, de beszámolt az elért eredményekről, sikerekről is. A „sötét” Tiszazugban fellelhető babonákról, kuruzslásokról kis monográfiája jelent meg *Babonák és kuruzslások a Tiszazugban* címmel. A közéletből is aktívan kivette részét a kulturális, egyházi stb. rendezvényeken. Pl. községi ünnepeken lovasbemutatókat tartott a leventékkel, akiket ő tanított be. Elsősorban az ő kezdeményezésére készült el Csépán a református templom.

1944 tavaszán behívták csapatszolgálatra a lovasszázadhoz, így került a keleti frontra. 1944 telén, 1945 tavaszán visszavonulásra kényszerültek, s a méntelepeket nyugatra menekítették, ahol hadifogságba esett. Hadifogolyként azt a megbízatást kapta, hogy ellenőrizze a megmenekült és hazairányított lovakat. 1946 őszén került haza, s lett a közép-magyarországi lótenyésztés főfelügyelője, ami a háború után fontos pozíció volt. Feladata a visszamenekített és megmaradt lóállomány számbavétele, a tenyésztés beindítása volt. Miután ez a poszt megszűnt, visszakerült Csépára és itt dolgozott 1953-ig. A háború után bekövetkezett és megváltozott viszonyok miatt azonban nem találta meg számítását, s elkerült Baranyába, ahol 1978-ig körállatorvosként dolgozott termelőszövetkezetekben, állami gazdaságokban. A Csépán elkezdett munkát azonban nem folytathatta, tevékenysége a mindennapos gyógyító munkára korlátozódott. Lova, hűséges „munkatársa” mindvégig volt, a sírig elkísérte.

Csetényi Mihályné

Jézus képe a búzaszemen

A címben jelzett hiedelem általam történt felfedezéséhez, akárcsak az angyalozáshoz, a véletlen vezetett.

1989 őszén a délutáni vonattal Gyergyószentmiklósról Csíkszeredára tartottam, a velem szemben levő ülésen egy csíkszentdomokosi asszonnyal. Szokásom szerint a faluról faggatóztam, közben szemléltük a tájat, melyet jórészt az aratatlan, már megfeketedett, dőltes, a zöld aljnövényzet által felvett búzatáblák uraltak. Aztán mintha nem is hallotta volna kérdéseimet, fejével diszkrét nemtetszését jelezve felsóhajtott: „Istenem! Istenem! Vége lett a búza becsüjének is! Ki törődik ma a Jézus képpel?! Nálunk is a gépek otte esze-vissza mocskolták, elcsorgott s minden.”

Mindent értettem, kivéve a Jézus képét.

Ezért lett Fazekas Domokosné Biró Anna, 82 éves parasztasszony, első adatközlőm, akinek otthonában elkezdtem a horizontális és vertikális vizsgáldást, és sorban felkerestem másokat is, akik így vallottak a számomra ismeretlen jelenségről:

„Olyan 7-8 éves lehettem, amikor Karda mámá odajött nálunk, s ott a gabona, nemtom, hogy odakerült az asztalra, s odajő, s azt mondja: »Na, figyeljetek ide, nézzétek meg jól a végít – így mutatta nekünk –, egynek sincs olyan, mint a búzának a végin.»

S mi mondtuk, hogy az mi, máamá?

–Nézd meg – mondta – ez az Úrjézus képe. Azért ilyen tompa az egyik vége, met ott van az Úrjézus képe. A búzán! A bütüs végén, met a másik vége hegyesebb.

– Met a tényleg úgy nézett ki, mintha valami kép lett volna, mintha valami élő kép lett volna, ott a végibe a búzának." (FABA)

„Édesapámék, mikor aratták a búzát, mutatták rajta az Úrjézus képit. Azon a felin látszik, amelyikkel benneül a kalászba. Az első bütüjin" (KAKR)

Nagy Lajosnétől csupán annyit kérdeztem: a búzaszemen kinek a képe látszik? és gondolkodás nélkül rávágta:

„Az Úrjézusnak! Ő vette elsőnek a búzát, s ahhoz is hasonlította a gazdálkodó embert s az egész életit. Ha el nem pusztul (ti. a búza s a gazdaember), termést hoz." (NLFR)

Kedves Áronné Kovács Zsuzsanna pedig így reagált:

„Várjon, hozok a padlásról egy kannával...

– Tessék megnézni, és a saját szeme elé tartott egy búzaszemet. Teljesen az Úrjézusnak az arca van rajta. Szépen bé van kerítve. mintha bé volna ráházva.

Aztán a szemem elé tartotta és még nagyobb nyomatékkal mondta:

– Tessék megnézni! Az egyik felén rajta van az Úrjézus arca. A fokosabb, a bütüesebb felén. A legkisebb szemem is látszik! Mutassa meg mindenkinek, hogy győződjön meg róla. Nem mese, hanem való igaz. Azt lássa: az Úrjézusnak a megkoszorúzott fejít s az arcát. A tövis korona is látszik rajta". (KÁRZS)

Sietünk megjegyezni, hogy a jelenség nemcsak szentdomokosi. Bosnyák Sándor¹, például, hasonló hiedelemről közöl gyűjtést Istensegítsből, Andrásfalváról, József-falváról, Bogdánfalváról, Gyimesvölgyéből, Lészpedről. Keszeg Vilmos rendelkezésemre bocsátott gyűjtéséből tudom, hogy a hiedelem Kolozs és Maros megye néhány falujában is ismert (Detrehegy, Bodon, Andrásy-telep). Boldizsár Ágoston magyar tanár szóbeli közlése szerint szülőfalujában, Jobbágytelkén is ismert a hiedelem.

A Hoppál-Jankovics-Nagy András-Szema-dám Jelképtárában meg ez olvasható: „A búzát a mi népünk is életnek nevezi, s úgy tudja, hogy Jézus Krisztus arcmása látható minden egyes búzaszemem”² – a megjelölt forrás viszont Bosnyák Sándor már említett gyűjtése. Tehát az általánosítás, meglehet, jórészt bukovinai, moldvai, gyimesi csángó adatok alapján készült. Viszont nem tesznek említést erről a hiedelemről az utóbbi években megjelent magyar néprajzi szintézisek. Így nem tudhatjuk bizonyosan, legalábbis a rendelkezésünkre álló adatok szerint, hogy a Jézus képe a búzaszemen-hiedelem mennyire elterjedt a magyarság-lakta területen. A jelenség értelmezésére vonatkozó irodalmat, bár utánajártunk, még kevésbé ismerjük. Ennél fogva következtetéseinket a búzakultusz eme változatáról inkább csak Csikszentdomokosra irányítva fogalmazhatjuk meg.

A már jelzett gyűjtések összevetése, főképp a bukovinai adatokkal viszont a hiedelem múltját, még inkább időbeni tartósságát egyértelműen jelzi.

Továbbá, fontosnak tartjuk tudni azt is, hogy kizárólagosan magyar folklórjelenséggel állunk-e szemben? Ujváry Zoltán figyelmeztet³, hogy „a magyar népszokásokat, hiedelmeket a közép- és kelet-európai néphagyomány összefüggésében kell vizsgálni. A magyar anyagot mélységében csak a környező népek szokásainak, hiedelmeinek

¹ *Bosnyák Sándor*: A bukovinai magyarok hitvilága I. Folklór Archívum 6. Bp. 1977. 46-47. old.; A moldvai magyarok hitvilága. Folklór Archívum 12. Bp. 1980. 37. old.; A gyimesvölgyi magyarok hitvilága. Folklór Archívum 14. Bp. 1982. 68-157. old.

² *Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szema-dám György*: Jelképtár. Bp. 1977. 42. old.

³ *Ujváry Zoltán*: Az agrárkultusz kutatása a magyar és európai folklórban. Debrecen, 1969. 200. old.

kapcsolatában magyarázhatjuk." Ennek lehetőségét és igényét még-inkább hangsúlyozza Manga János épp az aratószokásokról írt tanulmányában, mondván, hogy „a volt Osztrák-magyar Monarchiában élő népek állandó belső migrációja egészen a múlt század elejéig tartott, ami a különböző népi kultúrák keveredésével és konzerválásával járt együtt.”⁴ Manga szlovák adatokat említ, de a paletta sokkal gazdagabb lehet(ne), mivelhogy az etnikai is az.

Ezért tartjuk igen érdekesnek Lucian Blaga, a nagy erdélyi filozófus és költő jelzését: „Némely tartományban, parasztjaink hite szerint, ha közelebbről vizsgálod a búzaszemmet, észreveszed, hogy minden búzaszembe bele van nyomva (préselve) Krisztus arca.”⁵ A búzát ezért Blaga „grüu cristoforic”-nak nevezi, ami, ha a szó görög jelentését nézzük, „Krisztus hordozó búzát” jelent.

Az átadás-átvétel idő-tér-etnikumközi vonatkozásaival nyilván itt nem foglalkozhatunk, még kevésbé, ha Újváry professzor szemléletére gondolok miszerint talán nem is kell föltétlenül átvételről beszélni minden hasonló párhuzamosság, azonosság esetében.⁶ Propp is azon a véleményen van, hogy hasonlóság és azonosság törvényszerűségeit kell megkeresni, hogy megfelelő következtetést vonhassuk le.⁷

Mi meg azon a véleményen vagyunk, hogy ehhez a munkához csak úgy lehet eljutni, ha egy hiedelem, jelen esetben Jézus képe a búzaszemen-hiedelem, egy etnikumra, azon belül is térségekre lebontott törvényszerűségeit keressük meg, hogy eljuthassunk mindahhoz, ami az általánosban tipikusnak, sajátosnak minősíthető.

Éppen ezért a fenti hiedelem értelmezését legalább két irányból próbáljuk megközelíteni azzal a megjegyzéssel, hogy ezek a vonalak össze is fonódnak. Az egyik a paraszti pragmatizmus, mely tapasztalataink szerint minden területen és vonatkozásban rendezői elv, még a hitvilágban is, a másik pedig a hit szempontja.

Az oktalan belemagyarázást kerülendő, inkább adatközlőimet idézem:

„Azt mondta még Karda mómám, a búzát nem szabad elhagyni. Éppen úgy kell féteni, mint a kenyeret. Az Úrjézus adja a termést, s azért van a képe rajta, s ebből lesz a kenyerek... Ezt meg kell becsülni, azt nem szabad letapodni, széjjel hánni nem szabad.” (FABA)

„Az Úrjézus az ember táplálkozására adta a búzát, nem az állatoknak! Az állatok közül a madarak ehetnek belőle, met azokra es gondja van a Jóistennek... Még szerencse, hogy olyan könyörületes az Úrjézus, hogy ad most is kenyeret, amilyen kárhozatban vagyunk. A gyermekekre van tekintettel... Volt olyan, aki nem becsülte meg a vant, amit a Jóisten adott, s az ehezett, s azt megszólták. Az én emberem, mikor kaszával vágta a gabonát, megszólított: Én minden szálat levágok, s ti pedig nyúljatok utána! Gyűjtsétek essze, met minden szál élet! Amikor a 26 kévét eszehordtuk, me annyi vót egy kalongya, akkor a kezünkkel azt a tallót mind meggereblyéltük, eszehajtottuk a fejeket s belészurtuk a kalangyába, hogy az jöjjön haza a csürbe. Amikor csépelünk, azt úgy becsültük (ti. a búzát), az aszalólepedőt terítettük mindenhová, ahol hullott.” (NLFR)

„Körülbelül 3-4 éves lehettem, amikor má kivittek aratni, s mondták, «Szedje a fejet – met a rozson es látszik Jézus arca –, met ebből neked vakarut s kalácsot sütünk!»” (KAKZS)

Fontos felfigyelni itt arra, hogy a gyermeknevelés egyik célkitűzése a gabona iránti tisztelet és megbecsülés kialakítása volt. Bár tételes parasztdidaktika nincs, de a nevelési rendszerben egyaránt benne volt az intelem és biztatás, a jutalom és büntetés.

⁴ Manga János: Aratószokások, aratóénekek. Népi kultusz – népi társadalom. Bp. 1977. 242. old.

⁵ Blaga, Lucian: Opere 9. Trilogia culturii. Bucuresti, 1985. 251. old

⁶ Újváry Zoltán i.m. 1969. 201. old.

⁷ Propp, V. I. Idézi Újváry Zoltán i.m. 1969. 201. old.

„Avval biztattak, hogy jobban szedjük, methát Jézusnak az arca rajta van... Hogy jobb akarattal s szeretettel szedjük azt a búzafejet s rozsfeket. Ez volt a titka a szedésnek, s a második az, hogy nem szabad elkárolódjék. Mikor úgy látták, hogy elfelejtettük az intést, örökké mondták s emlegették: Tudod-e, hogy az Úrjézus arca rajta van?! S én azt úgy megtanultam ebből, hogy a fejeket most eszszeszedelem, pedig má öreg vagyok, de sajnálom otthagyni.” (KAKZS)

„Mű mind a 14 gyermekünköt megtanítottuk, hogy kell bálni a búzával s a kenyérről. Ha a gyermek pazarolt, megvertük. Azt nem engedték meg, hogy belémenjen, hogy legyurja azt a búzát.” (NLFR)

„Kölykek vótunk, s reánk vertek, ha gazoltuk a kenyeret. Arra es vigyáztak, hogy ne menjen kárba egy búzafej se. Mondták, hogy rajta van Jézus, s avval biztattak, hogy az esszeszedett kalászból lesz a vakaru (cipó a gyermeknek). Azt es mondták, mikor arattunk, hogy Jézus sír, ha otthagyod a kalászt.” (KAKR)

„Amelyik gyermek elhagyta a kalászt, megcsapdosták. Azt mondták neki: szedjed, az antikrisztusodot (!) kid vagyon! Jézus sír, ha elhagyod a gabonát!” (KAKZS)

Ha figyelembe vesszük azt, hogy a gondatlan kezelés nemcsak a mindennapi táplálkozási készletet, de a vegetációs folyamat biztosítását is veszélyeztette, továbbá azt, hogy Csíkszentdomonkos környékén a termőföld kevés és silány, a klíma gabonatermesztésre, de főleg búzatermesztésre kevésbé kedvező, ami miatt a terméshozamok nagyon alacsonyak, mindjárt megértjük miért van szükség itt a búza általános, ősi kultuszának felfokozott, talán szublimált változatára. Megértjük, hogy míg más vidékeken a búzakultusz, a szent gabona termését biztosító rítusok nagyjából vegetációs időre esnek, addig itt tovább tart, a betakarítás után is, és megértjük azt is, miért látják Jézus arcát a rozs szemén is.

Egyrészt tehát a „keves becsüesebb” gyakorlati elvével, másrészt pedig a búza szent tartalmával állunk szembe, amit tisztelni illet, de valahol annak felismerésével, hogy eme tiszteletre építeni lehet, meglehet teremteni a búza anyagi megbecsülésének, mint gyakorlati haszonnak a vallásos lelki motivációját, úgyszintén ezen az alapon determinálni lehet a munkavégzés minőségét.

Már jeleztem a két szempont egybefonódását, egyiknek a másikba való áthajlását, most pedig illusztrálni próbáljuk következtetésünket. A vallomásokból egyértelműbben és visszatérő motívumként kicseng a hitbéli értékek romlásának és az anyagiak meg nem becsülésének párhuzama, illetve a kétféle értékrend ok és okozati összefüggése.

„Amikor Karda mómá megmutatta, attól fogva én má a formát láttam. S hát aztán mű má meghittük. Aztán má féltünk, me a Jézus képe rajta vót, s becsüljük meg!” (KAKR)

„Amikor a markot felhajtottuk, s belétettük a kötelbe, s mentünk vissza a sor elejibe, akkor a fejeket mind esszeszedtük a földről, s tettük belé a kévébe, met az mind Isten áldása volt. Így becsültük a gabonát.

A gazdálkodói munka igen sok munkát követel, s hitet. Ezért mondták az öreg szülők, s utánuk mi is, hogy Jézus képe rajta van a búzaszemen.” (NLFR)

„Amikor magángazdák vótunk, akkor hittük, hogy a búza Istennek a teste, s azt mindek felett tiszteltük. Amikor az Úrjézus a kenyeret megtörte, ő akarta úgy, hogy az arca rajta maradjon. met ő adta a népnek, hogy egyék. A saját képmásával együtt. A testyt adta, s az arcát es adta rajta. Hát ezért kell vigyáznunk minden szemre.” (KAKZS)

„Most ez senkinek sem jut eszibe. Hogy lesz-e áldás, nem-e. Ami lesz es szárába, annak egy részit a traktor legyúrja; annyi elvesz, hogy annyit nem kell belévetni. Így elgondolom sokszor, tanár úr, hogy tudnak ekkora kenyeret es juttatni mindenkinek?! Amikor annyi pazarlás menyen abból a termésből! Egyrésze ott marad a földön, másrészt ellopják a traktoristák, megint másrészt ellopják a kollektivisták, met nem fizetnek nekik.” (NLFR)

Mint korábban megfogalmaztuk, a kétféle szemlélet, bár mértani ábrázolásnak tűn-

het meglátásunk, különböző pontból indul – hitbéli és gyakorlati –, és egy pontban találkoznak: a felfokozott búzasiszteletben. Ebben a találkozási pontban azonban szintén a pragmatizmus dominál.

Nagy Lajosné így fogalmaz: „Hit nélkül nem tudunk élni. De azért kell ezt így hinni (ti. hogy Jézus képe a búzaszemen), hogy becsüljük meg a kenyeret, s a kenyérrevalót.”

Igaz, hogy Mircea Eliade visszatérő gondolata a szakrális tér kialakítása: „A vallásos ember csak megszentelt világban képes élni – írja –, mert csak ilyen világnak van része a létben, és ezáltal csak ez létezik valóban.”⁸ Aztán megfogalmazza, hogy „az emberiség többi részének a természet még mindig varázslat, titok, és szentség, melyből a régi vallási értékek nyomai olvashatók ki.”⁹ Viszont eljut annak felismeréséhez is, hogy „A vallásos ember számára a vegetáció ritmusaiban egyúttal az élet és a termés titka nyilvánul meg.”¹⁰

Kétségtelen, hogy Eliade szemléletében a szent dominál, de a vegetációban felfedezi az ambivalenciát. Ez bátorít fel arra, hogy még inkább kimondjuk: a szent közelségének érzése, ennek az érzésnek szükségessége, tárgyiasulása az egyetemes paraszti pragmatizmus elve szerint történik. Én így látom. A házat megszentelik, szentelt barkát, vizet, fokhagymát tesznek el esztendőről esztendőre, de úgy véljük nemcsak azért, mert ahogy Eliade fogalmaz, „a vallásos ember csak megszentelt világban képes élni”, hanem azért is, hogy a házba ne csapjon belé a villám, állatot, embert kerüljön el a vész, betegség, szerencsétlenség, a rossz stb. Tehát a szent környezet az anyagi javak, az ember és környezete védelmének van alárendelve és nem öncélú szellemi környezet csupán. A szentdomokosi Jézus-búza hiedelmét is ez alakíthatta ki és élte mostanig. A búza felbecsültségét hiánya fokozta, védelmét a betakarítás után is biztosítani kellett.

A tárgyalt hiedelem másik érdekes vetülete a „Ki hogyan látja a Jézus Képét?” kérdés körül alakult ki.

Ahogy a hiedelem megközelítését két irányból véltük lehetségesnek, ugyanígy az előző kérdés is magában hordja a kettős út esélyét: a tárgyi látásét és az ún. „hitünkkel megfoghatjuk”, tehát az elvonatkoztatott, vagy még inkább a predeterminált látását. Ez alkalommal is a két nézőpontból induló sugár a búzaszemen találkozik.

„Nekem ezt 1939-ben mondta édesanyám. Ahogy megmutatta, láttam.

– Valóban látta és hitte, kérdeztem Kristály Árpádné Kristály Rozáliát.

Indulatosan felugrott székéről, kiment, majd visszatért egy búzagalással. Kipattanott két szemet és felém mutatta:

– Így tanultuk, de ez így igaz. Látom, s hiszem es.”

Kedves Áronné Kovács Zsuzsannával így folyt le beszélgetésem:

– Ha eccer rajta van az Úrjézus arca, akkor nem mondhatjuk, hogy nem igaz! Ezt az arcot tessék megnézni!

Szemem elé tartott egy szemet. Természetesen nekem is látni kellett, és mondtam, na ezt elteszem. Mire ő:

– Tegyen el többet! Mutassa meg többeknek is!

Mondom, de ezen nagyon jól látszik.

– Látszik az mindegyiken, vágott szavamba. Minden kicsi szemem látszik. Kicsin, nagyon.

– De ezt elhiszi-e mindenki? – kérdeztem kételkedve.

– Hát ha hiszi, ha nem hiszi, ott a búzaszem s nézze meg, s meggyőződik. Bizonyítsa a búzaszem!”

⁸ *Eliade, Mircea: A szent és a profán.* Bp. 1987. 58. old.

⁹ Uo: 143. old.

¹⁰ Uo: 141-142. old.

És most következzen Nagy Lajosné véleménye, „látása”, mely korábbi, a hiedelem gyakorlatiasságára vonatkozó hipotézisünket, úgy véljük, újólag megerősíti, illetve árnyaltabbá teszi azáltal, hogy megvilágítja: szubjektív látásról, ahogyan neveztük, predeterminált látásról van szó.

„Édesanyámtól úgy hallottuk, hogy az Úrjézus képe van minden szem búzán. Ebbe kell így hinnünk. Ő nem tudta megmutatni. Ezt így higgyük. Ezt senki se látta rajta, a Jézus képit, de higgyük, hogy rajta van. Ezt hinnünk kell! Ez a hit dolga. Áldás csak akkor van, ha munkánkat hittel csináljuk. A Jézus Képe nem látszik, csak higgyük. Csak a hit szemével lássuk. Avval láthassuk. Azért kérjük a Jóistent, adjon nekünk erős hitet, me akkor tudunk élni.”

Kétségtelen, a búzakultusz és eme hiedelem más vonatkozásaira is ki lehetne térni mind történelmi, tehát az idő, mind földrajzi, tehát tér, talán etnikai összefüggésben is. Megfogalmazhatnánk, például, egy olyan hipotézist, hogy összefüggés van/lehet a búzaszemén látott krisztusi arc és a keresztény ikonográfia, keresztény propaganda nyomtatványok (szentképek) képszerűsítése között. Ha van, vagy lehet, melyik hatott melyikre, mikortól és hol?

Dolgozatunkat azzal a meggyőződéssel zárjuk, hogy a vallásos gondolkodás, hit és érzés, valamint a konkrét és determinált emberi lét szorosan összefonódnak. Úgy véljük, Ady kérdése: „Miért fáj neked az égő élet?”, meg a csikszentdomokosi székelymagyar hite, hogy minden búzaszemén rajta van Jézus képe, egyazon életérzést tükröznek: A búza élet. Ha élet, akkor szent, és ha élni akarsz, szenteld meg azt, ami biztosítéka az életnek. Ha meg pusztul, sirasd meg, akár a vesző életet.

Ha nem találkozom Fazakas Domokosné sóhajával a vonatban, talán nem találkozom az ismertetett búzaszemmel.

A Csikszentomokoson fellelt hiedelem esetleg jelzés lehet arra is, hogy a búzakultuszról összegyűjtött tudás zsákja nincs még annyira tele, hogy ne férne el benne egy krisztus-arcos búzaszem.

Balázs Lajos

Adatközlők

FDBA = Fazakas Domokosné Bíró Anna (sz. 1907); NLFR = Nagy Lajosné Ferenc Rozália (sz. 1909); KAKZS = Kedves Árónné Ferencz Zsuzsanna (sz. 1924); KAKR = Kristály Árpádné Kristály Rozália (sz. 1930)

Farsangi szokások Hegyköztótteleken

A farsangi időszak január 6-án, Vízkeresztkor kezdődik, a farsang kihirdetésével, s egészen hamvazószerdáig, a Nagyböjt kezdetéig tart. De legtöbb helyen, ahogy a Nagyváradtól északra eső Hegyköz egyik településén, Tótteleken is, az utolsó három napon át tartott: farsangvasárnapon, farsanghétfőn és húshagyókedden. Sok helyen hamvazószerdát követő napon, egynapos böjt után, a böjtöt felfüggesztik, hogy a farsangi maradékot elfogyaszthassák. Ennek a napnak zabáló-, torkos- vagy tobzódócsütörtök a neve. Tótteleken *kövércsütörtök*nek nevezték. Sajnos Tótteleken erről már csak múlt időben beszélhetünk, mivel utoljára az 1980-as évek elején tartották meg. Fő szervezője a mindenkori tanító, vagy tanító néni volt.

A farsangvégi mulatozás már szombaton délután megkezdődött. Az asszonyok sütöttek, főztek farsangi ételeket, három napra: húslevest, töltöttkáposztát, kocsonyát és farsangi fánkot. Ezek egy ház asztaláról sem hiányoztak. Szombat délután elindult a